

The Dynamics of families

1. בראשית פרק כ"ג פסוק ב'

"וַתִּמְתָּ שָׂרָה בְקִרְיַת אֲרָבַע הוּא חֲבֵרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבֵא אֲבָרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וּלְבַכְתָּהּ

2. בראשית רבה פרשה נ"ח

"אֵלָּא מֵהֵיכָן בָּא מֵהַר הַמּוֹרִיָּה, וּמֵתָה שָׂרָה מֵאוֹתוֹ צַעַר, לְפִיכֵךְ נִסְמְכָה עֵקֶדָה לְוַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה"

3. רבינו בחיי בראשית פרק כ"ג פסוק ב'

"וּנ"ל עוֹד כִּי הִיָּה הַכְּתוּב רֵאשִׁי שִׂיאֵמֵר וַיְבֵא אֲבָרָהָם וַיִּצְחַק לִסְפּוֹד לְשָׂרָה וּלְבַכּוֹתָהּ, כִּי בּוֹדָאֵי רֵאוּי הִיָּה יִצְחַק לִסְפּוֹד לֵאמֹר הַצְדָּקָת וּלְבַכּוֹת עֲלֶיהָ, שֶׁהָרִי הַחַיִּיב בּוֹ גְדוֹל מֵאֵד יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא בְּאֲבָרָהָם, וְעוֹד שֶׁהִיא אֶהְבְּתוֹ אֶהְבָּה יִתְרָה שִׁילְדָה אוֹתוֹ עַל דֶּרֶךְ הַפְּלֵא, וְהִיתָה נִפְשָׁה קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ. אֲבָל יִתְכֵן לֹמֵר שֶׁלֹּא יָדַע יִצְחַק בְּאוֹתוֹ הַפְּרָק שְׂמֵתָה אִמּוֹ, כִּי לִפִּי שְׂמֵתָה הִיתָה בְּשִׁבְלֵי בְּשִׁמוּעַת הַעֵקֶדָה, עַל כֵּן הֵעֲלִימוּ מִמֶּנּוּ מִיִּתְתָּה וְלֹא הִגִּידוּ לוֹ. וּמִן הַטַּעַם הַזֶּה לֹא רֵאשִׁי שִׂיאֵמֵר שִׂיאֵמֵר הַכְּתוּב לִיִּצְחַק כִּלּוֹל לֹא בְּמִיתְתָּה וְלֹא בְּקִבּוּרָתָהּ, גַּם מֵעַתָּה שֶׁנֶּעֱקֵד עַל גְּבִי הַמַּזְבַּח לֹא רֵאשִׁי הוֹ, שֶׁהָרִי כִּשְׁהֲלֵכוֹ אֲבָרָהָם וַיִּצְחַק לְהַר הַמּוֹרִיָּה כְּתוּב בְּחִזְרָה (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וַיֵּשֶׁב אֲבָרָהָם אֶל נַעֲרָיו, וְהִיָּה רֵאוּי שִׂיאֵמֵר וַיֵּשׁוּבוּ אֶל הַנַּעֲרִים, וְלֹא הַזְכִּיר חִזְרַת יִצְחַק. וַיִּתְכֵן שֶׁנִּשְׁאָר שֵׁם בְּהַר הַמּוֹרִיָּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים עַד שֶׁנִּשְׁלַמּוּ לוֹ אַרְבַּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאָר רֵבְקָה, וּמִפְּנֵי זֶה לֹא נִזְכַּר שׁוּבוֹ עַד שֶׁהִבִּיא לוֹ הָעֵבֶד אֶת רֵבְקָה, וְאִז הַזְכִּירוֹ הַכְּתוּב, הוּא שֶׁאֵמֵר (בְּרֵאשִׁית כ"ד) וַיִּצְחַק בָּא מִבּוֹא בָּאֵר לְחַיֵּי רֵאשִׁי. וּבְמִדְרַשׁ וַיְבֵא אֲבָרָהָם, מֵהַר הַמּוֹרִיָּה בָּא שְׂמֵעָה בְּעֵקֶדָה וּפְרַחָה נִשְׂמְתָה וְלִכְךָ נִסְמְכָה מִיִּתְתָּה לְפְרֵשָׁה הַעֵקֶדָה."

4. בראשית פרק כ"ד פסוק ס"ב

"וַיִּצְחַק בָּא מִבּוֹא בָּאֵר לְחַיֵּי רֵאשִׁי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב:

5. Philo:

The name "Keturah" means incense". She was Abraham's third wife.

6. רשב"ם פרק כ"ה פסוק א'

קטורה - לפי הפשט אין זו הגר.

7. בראשית רבה

וְלֵהֲיֶכֶן הָלָהּ, בְּאֵר לַחֵי רֵאִי, הֶלֶף לְהַבְיִיא אֶת הַגֶּר, אוֹתָהּ שִׁשְׁבָּה עַל הַבְּאֵר וְאֶמְרָה לַחֵי הָעוֹלָמִים רְאֵה בְּעֵלְבוֹנִי

8. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת חיי שרה סימן ח'

מה כתיב למעלה מן הענין ויביאה יצחק האהלה מכאן אתה למד שאם מתה אשתו של אדם ויש לו בנים שלא ישא אשה עד שישא את בניו ואח"כ ישא אשה לעצמו שכך עשה אברהם אחר מיתת שרה השיא את יצחק ואח"כ נשא אשה לעצמו מנין ממ"ש ויביאה יצחק ואח"כ ויוסף אברהם, אמר יצחק אני לקחתי אשה ואבי עומד בלא אשה מה עשה הלך והביא לו אשה, ר' אומר היא הגר היא קטורה ולמה נקרא שמה קטורה שהיתה קשורה כנוד, ורבתינו אומרים אשה אחרת לקח, ומה טעם של רבי שאומר הגר היא קטורה שכתוב ביצחק ויצחק בא מבא באר לחי רואי, אותה שכתוב בה ותקרא שם ה' הדובר אליה אתה אל ראי (בראשית טז) מכאן אתה למד שהיא הגר, דבר אחר למה נקרא שמה קטורה שנאים מעשה כקטרת....

9. דברים רבה (וילנא) פרשת דברים פרשה א' סימן י"ג

...הקדוש ברוך הוא תוספתו יתירה מן העיקר כיצד יצחק היה עיקר לאברהם ומה שהוסיף לו יותר מן העיקר שנאמר (בראשית כה) ויוסף אברהם ויקח אשה...

10. אברבנאל בראשית פרק כ"ד

אבל אחר שכתבנו בדבר הזה שהש"י העיר את רוח אברהם לעשות כן לסבות. ראשונה לקיים דברו אשר אמר ונתתיך לגוים כי אב המון גוים נתתיך וזה יוכיח שהיו עתידין לצאת ממנו גוים שונים ואומ' מתחלפות זו מזו ... וסבה שנית להודיע שעם היות שאברהם קודם שנימול אמר הלבן מאה שנה יולד כי היה דבר זר בחקו מאד. הנה אחרי מצות המלה החליף כח העלה אבר כנשרים ובזקנתו ושישיתו לקח אשה והוליד בנים רבים להודיע שקויו ה' יחליפו כח. ושלישית מפני שישמעאל היה מתנשא לאמר שגם הוא היה בן אברהם והגר אמו היתה אשתו כשרה ולכן יהיה יורש בנכסיו כיצחק ולכן רצה השם שאחרי מות שרה יקח אשה אחרת קטורה ויוליד ממנה ששה בנים כי בזה יסגר פניו של ישמעאל להיותם כלם בני אברהם כמוהו. ... וסבה רביעית להודיע כמה מההפרש יש מהזווג הראשון אל הזווג השני כי הנה אברהם בבחרותו לקח אשה ממשפחתו בת אחיו. וכן בזווג יצחק בנו להיותו זווג ראשון לא לקח אשה מבנות הכנעני אבל שלח אל משפחתו ואל בית אביו לקחת אשה לבנו. אמנם בזווג השני שעשה אברהם לעצמו לא חשש לדבר מזה ... וסבה חמישית כי הנה רצה אברהם להוליד בנים בזקנתו כדי להראות את יצחק בנו שאהבת עולם אהבו ושהאמין בה' שבו יקרא לו זרע לא בבן אחר כי הנה עם היות שבני הזקונים יאהבם אדם יותר משאר הבנים הראשונים כל שכן בהיות אמם מתה הנה לאברהם לא היה בן מבני הזקונים שנתן לו כל אשר לו אלא ליצחק להיותו עקר ביתו ועקר זרעו ויורש הבטחותיו ולבני הפלגשים נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי באופן שלשעת מותו לא נשאר לנגד עיניו וליורש ביתו כי אם יצחק. והסבה הששית והיא שצריך לאדם שישתדל מאד שלא תהיה קטטה בין בניו אבל ישתוו בעניניהם באופן שלא תפול ביניהם לא קנאה ולא תחרות ואין ספק שישמעאל היתה לו שנאה רבה עם יצחק מפני שבעבורו גורש מביתו גם להיותו בן שרה אשר גרשה אותו מהסתפח בנחלת אביו ומפני זה רצה אברהם להוליד בנים אחרים כדי שיגרשם מביתו מארצו כאשר ישמעאל כי בזה תסתלק חמת ישמעאל ויחשוב שגרשו לא היה מלבד מפאת שרה אלא שמאת ה' היתה זאת שישאר יצחק עקר הבית וירש אותה הוא ולא אחר ... ולכן נשאר יצחק וישמעאל אחים ורעים ונתכבד ישמעאל יותר מבני קטורה בשוה עם יצחק קברו את אברהם מה שלא זכו בני קטורה לעשותו וגם בזה היתה מיתת אברהם בשיבה טובה שראה את ישמעאל ויצחק שלמים ומוסכמים באהבה רבה...

" [כה, א] ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, כתיב (תהלים א) אשרי האיש אשר לא הלך וגו' אשר לא הלך בעצת רשעים, זה דור הפלגה, ובדרך חטאים לא עמד, אלו אנשי סדום, שנאמר (בראשית יג) ואנשי סדום רעים וחטאים, ובמושב לצים לא ישב זה אבימלך שנאמר (שם /בראשית/ כ) הנה ארצי לפניך וגו', כי אם בתורת ה' חפצו, כי ידעתיו למען אשר יצוה, ובתורתו יהגה אר"ש אב לא למדו ורב לא היה לו, ומהיכן למד את התורה, אלא זימן לו הקדוש ברוך הוא שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה, הה"ד (תהלים טז) אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי, (שם /תהלים/ א) והיה כעץ שתול ששתלו הקדוש ברוך הוא בארץ ישראל, אשר פריו יתן בעתו זה ישמעאל ועלהו לא יבול זה יצחק, וכל אשר יעשה יצליח אלו בני קטורה שנאמר ויוסף אברהם ויקח אשה."

11. מלכים א, פרק א' פסוקים ט"ו-ל"א

וּתְבֹא בַת־שֶׁבַע אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וְאֲבִישֶׁגַל הַשְּׁוֹנְמִיט מְשַׁרְתָּ אֶת־הַמֶּלֶךְ:

וַתִּקַּד בַּת־שֶׁבַע וַתִּשְׁתַּחֲוֶי לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ:

וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנָי אֲתָה נִשְׁבַּעְתָּ בַּיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֵאמֹתְךָ כִּי־שְׁלֹמֹה בְנִי יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּאִי:

וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנָיָה מֶלֶךְ וְעַתָּה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַעְתָּ:

וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֶבֶב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְאֲבִיֹתָר הַכֹּהֵן וּלְיֹאָב שֵׁר הַצָּבָא וּלְשְׁלֹמֹה עֲבָדָה לֹא קָרָא:

וְאֲתָה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ עֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנָי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו:

וְהָיָה כִּשְׂכַב אֲדֹנָי־הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהִיִּיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים:

וְהִנֵּה עֹדְנָה מִדְּבַרְתָּ עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתַן הַנְּבִיא בָּא:

וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתַן הַנְּבִיא וַיְבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחֲוֶי לַמֶּלֶךְ עַל־אִפְיוֹ אֶרְצָה:

וַיֹּאמֶר נָתַן אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֲתָה אִמְרַת אֲדֹנָיָהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּאִי:

כִּי יַהֲדֵ הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא־וְצֹאן לָרֶבֶב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּלְשָׂרָי הַצָּבָא וּלְאֲבִיֹתָר הַכֹּהֵן וְהַנָּהָם אֲכָלִים וְשִׁתִּים לִפְנֵי וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָיָהוּ:

וְלִי אֲנִי־עֲבָדָה וּלְצַדִּיק הַכֹּהֵן וּלְבָנָיָהוּ בּוֹ־יִהְיֶיֶדַע וּלְשְׁלֹמֹה עֲבָדָה לֹא קָרָא:

אִם מֵאֵת אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת־עַבְדִּיר [עֲבָדָה] מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנָי־הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: (ט)

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קָרָא־לִי לְבַת־שֶׁבַע וַתְּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

וַיִּשְׁבַּע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה:

כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי־שְׁלֹמֹה בְנִי יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּאִי תַחְתָּי כִּי כִּן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה:

וַתִּקַּד בַּת־שֶׁבַע אֶרְצָה וַתִּשְׁתַּחֲוֶי לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעַלְמִים: (פ)